

Ubóstwo energetyczne jest istotnym problemem w państwach Unii Europejskiej. W zależności od przyjętych definicji i metod badań szacuje się, że w Europie jest od 50 do 125 milionów mieszkańców dotkniętych ubóstwem energetycznym. Problematyka ubóstwa energetycznego stanowi jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej polityki gospodarczej i społecznej w Polsce. Wykluczenie i ubóstwo energetyczne powodują, w wymiarze mikroekonomicznych, trudności w korzystaniu z energii potrzebnej na ogrzanie domu, przygotowanie ciepłej wody, oświetlenie mieszkania, korzystanie z urządzeń. Wpływają zatem na podstawowe elementy z zakresu jakości życia. Obszary wiejskie w Polsce, pomimo znacznych transferów finansowych w ramach Wspólnej Polityk Rolnej, są nadal terenem występowania nasilonego ubóstwa, w tym ubóstwa energetycznego. Gospodarstwa domowe rolników wyraźnie odróżniają się od pozostałych grup gospodarstw domowych w Polsce. Charakteryzują się relatywnie większą liczbą członków oraz stosunkowo niskim dochodem rozporządzalnym. Wymienione czynniki, wraz ze stanem i tempem rozwoju wybranych elementów energetycznej infrastruktury technicznej (m.in. gazowej), sprawiają, że wiele gospodarstw domowych rolników nie zaspokaja swoich podstawowych potrzeb energetycznych.

Głównym celem badań jest charakterystyka procesów i zjawisk w obszarze ubóstwa energetycznego na terenach wiejskich w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw domowych rolników. Problem ubóstwa energetycznego w kontekście rolnictwa (relacji gospodarstwo rolne-gospodarstwo domowe rolnika) nie był dotychczas przedmiotem zainteresowania naukowego, a jest istotnym elementem poprawy jakości życia mieszkańców wsi. Istniejące opracowania w Polsce, tworzone w większości przez niezależne instytuty badawcze, dotyczą w większości skali problemu. Wnioski uzyskane w ramach projektu, zwłaszcza na poziomie mikroekonomicznym, wniosą nowe wartości do teorii ekonomii, zwłaszcza w obszarze ekonomicznych funkcji gospodarstwa domowego (produkcyjnych i konsumpcyjnych). W projekcie planuje się przeprowadzenie trzyetapowych badań empirycznych na podstawie autorskich kwestionariuszy ankietowych:

- 1) ilościowe badania gospodarstw domowych rolników (wielkość próby badawczej – 480 gospodarstw domowych rolników, badania reprezentatywne w skali Polski);
- 2) jakościowe badania (wielkość próby badawczej 60 gospodarstw domowych rolników, badania wśród gospodarstw z pierwszego etapu);
- 3) jakościowe badania ekspertów (wielkość próby badawczej – 30 ekspertów).

Analiza danych ankietowych zostanie przeprowadzona w oparciu o metody matematyczno-statystyczne, co pozwoli uzyskać bardziej kompleksową wiedzę o badanym zjawisku (współwystępowanie kategorii wybranych zmiennych ekonomicznych, społecznych, ekologicznych, technologicznych). Zakres planowanych prac badawczych umożliwi porównywalną analizę w różnych kontekstach, co może być cenne dla lepszego zrozumienia sposobów gospodarowania zasobami w polskich gospodarstwach domowych rolników. To z kolei może przyczynić się do zwiększenia wiedzy na temat ubóstwa energetycznego, w szczególności specyfiki tego zjawiska na obszarach wiejskich w ich całej złożoności ekonomiczno-społeczno-przyrodniczej. Analiza i ocena zjawiska ubóstwa energetycznego w gospodarstwach domowych rolników, jako wielowymiarowego problemu gospodarczego, społecznego i środowiskowego, wymaga stosowania podejścia holistycznego.